

Eeva-Johanna Eloranta sd

Kirjallinen kysymys kuntoutuspsykoterapiapalveluiden turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Mielenterveysongelmat ovat merkittävin työkyvyttömyyseläkkeiden syy, ja niiden vuoksi maksetaan entistä enemmän sairauspäivärahoja ja menetetään työpäiviä. Vanhempien mielenterveysongelmat vaikuttavat lasten mielenterveyteen, ja lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovatkin lisääntyneet. Myös lasten ja nuorten huostaanottojen määrä on kasvanut. Varsinkin pienten lasten sijoitusten taustalla ovat usein vanhempien ongelmat, suurimpana yksittäisenä syynä vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat.

Kelan kuntoutuspsykoterapiat vastaavat tällä hetkellä noin puolta Suomessa annettavasta psykoterapiasta. Kelan kuntoutuspsykoterapia on erittäin tuloksellista: Kelan rekisteriseurannan mukaan 82 prosenttia kuntoutujista on täysin työ- tai opiskelukykyisiä kuntoutuksen päättyessä. Suurin osa kuntoutukseen osallistujista jatkaa työtä ja opiskelua myös kuntoutuksen aikana.

Kuntoutuksen uudistamiskomitea on marraskuussa 2017 julkaistussa loppuraportissaan esittänyt, että Kelan kuntoutuspsykoterapia lakkautetaan ja psykoterapian järjestämisvastuu siirretään maakunnille. Kun sote-uudistuksessa maakuntien tehtäväksi siirtyvät nimenomaan terveydenhuoltolain velvoitteet, se ei takaa ihmisten oikeutta saada psykoterapiaa silloin, kun he sitä tarvitsevat. Terveydenhuoltolain mielenterveyden hoitoa koskevat pykälät ovat niin yleisluontoisia, että niiden perusteella kunnat ja kuntayhtymät eivät ole järjestäneet riittävästi psykoterapiaa.

Kuntoutuspsykoterapian järjestämisvastuun siirto pois Kelalta tuleville maakunnille ja kuntoutusterapiaan käytettävien resurssien hajottaminen tällä tavoin 18 osaan lakkauttaa tulokselliseksi havaitun kuntoutuspsykoterapiajärjestelmämme. Tällaisena se ei enää vastaisi psykoterapian tarvitsijoiden ja terveys- ja kuntoutuspalvelujärjestelmän kehittämistarpeita.

Nopea pääsy tiiviiseen ja riittävän pitkäkestoiseen psykoterapiaan on monelle ihmiselle välttämätön apu sekä työkyvyn että henkilökohtaisen elämän kannalta. Tutkimusten mukaan Kelan tuke-
massa kuntoutuspsykoterapiassa kävijöistä 82 prosenttia saavuttaa opiskelu- ja työkyvyn terapian aikana tai sen jälkeen. Jos nämä kaikki henkilöt jäisivät ilman mahdollisuutta kunnolliseen psykoterapiaan, on suurena vaarana, että Suomessa on edessä muutaman vuoden kuluttua räjähdysmäinen kasvu mielenterveysongelmista johtuvia sairauspoissaoloja. Vuonna 2017 yhtä kuntoutuspsykoterapiaa kohti käytetty rahasumma (1 800 euroa) vastaa vain vajaan 2 viikon kustannuksia Kelalle ja työnantajille sairauspoissaolokuluina. Kuntoutuspsykoterapia on ollut siis hyvin kustannustehokasta.

Kirjallinen kysymys KK 157/2018 vp

Kelan rahoittamat kuntoutuspsykoterapiat ovat toimivampia mahdolliseen maakuntien rahoittamaan psykoterapiaan verrattuna ainakin kahdesta syystä. Kelan kuntoutuspsykoterapiaan hakeutuessaan ihminen saa itse valita psykoterapeuttinsa. Psykoterapian tuloksellisuustutkimuksissa tällä on todettu olevan paljon merkitystä lopputuloksen kannalta. Jos rahoitus siirrettäisiin maakuntiin, terapiaa tarvitsevat todennäköisesti ohjattaisiin suoraan jollekin terapeutille tai hänen täytyisi valita terapeuttinsa kilpailutettujen terapeuttien listalta. Näin ollen hänen ei olisi ehkä mahdollista löytää toimivinta mahdollista yhteistyösuhdetta. Toinen Kelan kuntoutuspsykoterapian tuloksellisuuden takana oleva asia on sen riittävä intensiteetti ja kesto. Kelan kuntoutuspsykoterapiaa myönnetään vuodeksi kerrallaan ja käyntejä on yleensä 1—2/vko. Tällainen pitkä ja intensiivinen prosessi todella auttaa ihmisiä eheytyämään ja luo sellaista muutosta, joka kantaa usein koko loppuelämän ajan.

Kelan kuntoutuspsykoterapiaan on jokaisella meistä ollut lakisääteinen oikeus tarvittaessa työkyvyn ollessa uhattuna psyykkisten ongelmien vuoksi. Jos vastuu siirtyy maakuntiin, hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä koskee terveydenhuoltolaki, jossa ei kansalaisella ole minkäänlaista oikeutta tiettyyn hoitoon, vaan viranomaiset ja budjetti määrittelevät sen, millaista hoitoa tarjotaan. Silloin on vaarana, että useimmiten päädytään tarjoamaan mielenterveysongelmiin pelkkää lääkehoitoa ja muutamaa keskustelukäyntiä psykiatrisen sairaanhoitajan kanssa. Tulevien maakuntien rahoituspaineet ovat omiaan lisäämään riskiä säästää terapiasta.

Kelan nykyinen kuntoutuspsykoterapiajärjestelmä on sekä potilaiden oikeuksien että psykoterapian laadun valvonnan kannalta erittäin toimiva, tulokellinen ja kustannustehokas järjestely. Näin poikkeuksellisen hyvin toimivaa kuntoutuskokonaisuutta ei ole perustelua hajottaa, vaan sitä tulee pikemminkin kehittää nykyisen lainsäädännön pohjalta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo turvata sosiaali- ja terveystalouden uudistuksessa jokaisen ihmisen oikeuden saada kuntoutuspsykoterapiaa silloin, kun työkyky on uhattuna psyykkisten ongelmien vuoksi?

Helsingissä 24.4.2018

Eeva-Johanna Eloranta sd